

Koldingbogen

ÅRSTAL: 2016

FORFATTER: Erik Voss

TITEL: Den glemte maler

KORT RESUME: Hans Peter Hundebøl var en kunstner, der boede i Kolding fra 1950 til 1997. Han malede bunkevis af billeder, men han fik dem relativt sjældent udstillet for slet ikke at tale om solgt. Hundebøls malerier giver således et anderledes visuelt indtryk af den samtid, som han malede i. En tid, hvor Kolding gennemgik en voldsom vækst og industrialisering.

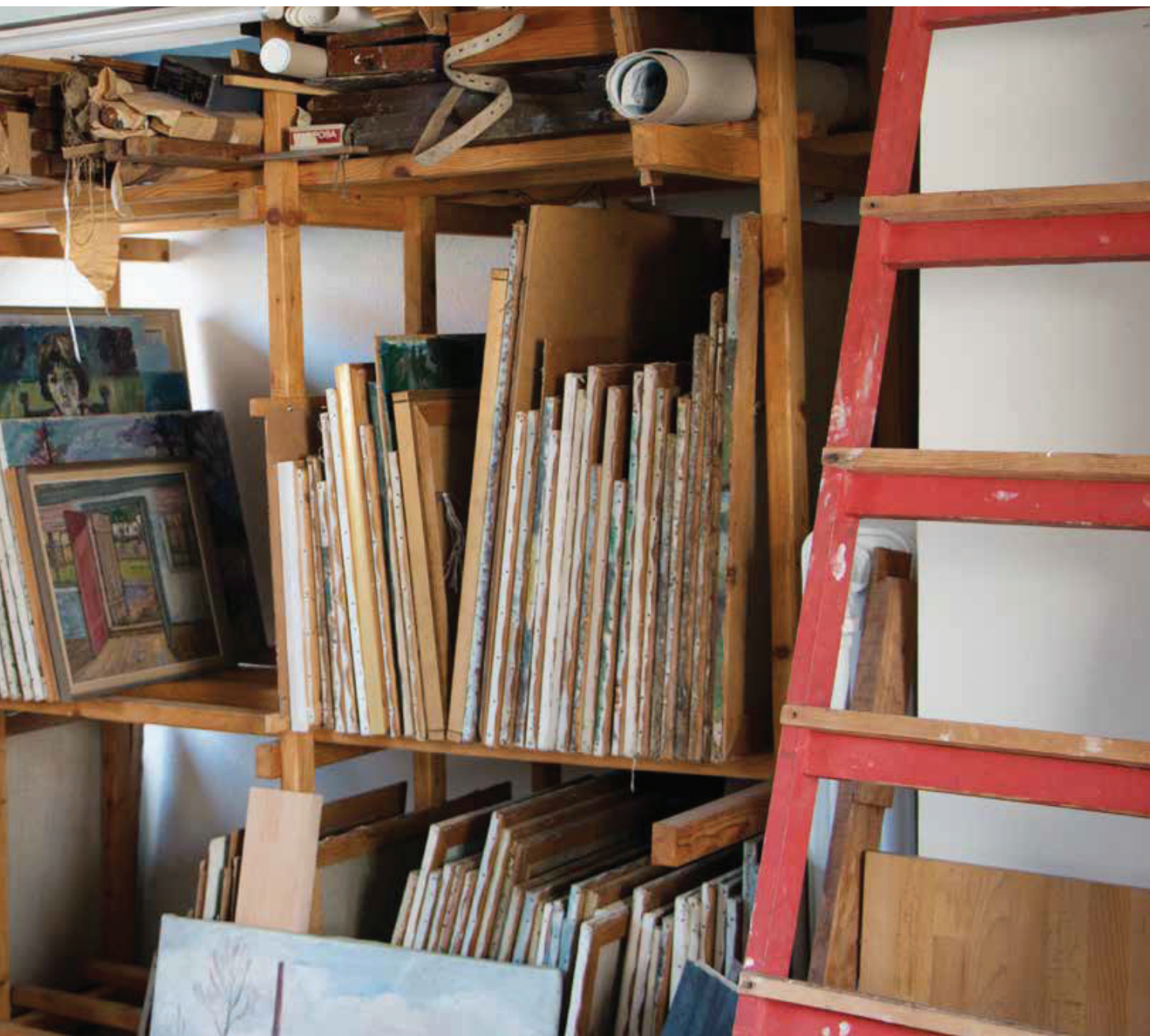
Den glemte maler

Erik Voss

Hans Peter Hundebøl var en kunstner, der boede i Kolding fra 1950 til 1997. Han malede bunkevis af billeder, men han fik dem relativt sjældent udstillet for slet ikke at tale om solgt. Hundebøls malerier giver således et anderledes visuelt indtryk af den samtid, som han malede i. En tid, hvor Kolding gennemgik en voldsom vækst og industrialisering.

Hundebøls atelier, som det endnu står i dag.
Fotograf: Eva Kristensen.

Blæsbjerggade er i dag en pæn lille gade i dét, som nogle lidt markskrigersk kalder Koldings 'latinerkvarter'. Prangende er gaden bestemt ikke, og næringsliv er der næsten ingen spor af. Den bruges nok mest til gennemkørsel fra Låsbygade til Låsbybanke, men den gemmer på en hemmelighed, ja, måske endda en lille skat.

Navnet Blæsbjerg findes allerede i det ældste prospekt af Kolding fra 1587. På banken, som 'bjerget' jo vitterligt var, græssede nogle af byens kreaturer, og for at få dem til at makke ret brugte hyrden et horn til at blæse i.

I mange år havde gaden navnet Provstgård, men fra anden halvdel af 1800-tallet, da de fleste af husene blev bygget, fik gaden sit nuværende navn. Grevsen drev sit gæstgiveri, Anderson havde et lille maskin-strikkeri i nummer 66, hos Johnsen kunne man købe mælk og fløde og hos Amalie Blisse grønne krans. Der er og var ikke megen industrialisering over gaden, men en af forudsætningerne for industrialiseringen var arbejderne, og flere af dem boede her. En løselig opgørelse på grundlag af vejviseren fra 1887 viser, at der i Blæsbjerggade i alt boede 128 voksne (af 43 kvinder var halvdelen lønmodtagere) plus et hav af børn. Mere end 14% betegnede sig som arbejdsmænd, og mindst lige så mange mænd var faglærte håndværkersvende. De øvrige var små-handlende eller mestre og lignende.

Huset, hvor den omtalte skat befinder sig, er mere end 150 år gammelt og blev bygget i 1863, men i

midten af 1960'erne boede og arbejdede Inge Rolskov og Hans Peter Hundebøl her. I dag besiddes huset af Lars Hundebøl, som er ejer af skatten, der består af utallige malerier og akvareller fremstillet af Hans Peter Hundebøl.

Hans Peter Hundebøl blev født i 1916 på en gård i Darum. Efter skolen arbejdede han ved landbruget indtil 20 års alderen. Han var øjensynligt mere interesseret i at male end i at klappe roekuler og sprede møg. Af den grund blev han elev hos den naturalistiske maler Niels Holbak, der var tegnelærer på Esbjerg Statsskole. Det må være gået ganske godt, for efter en vinter på Teknisk Skole i Esbjerg bestod Hundebøl optagelsesprøven til Det Kongelige Danske Kunstakademi. Studierne blev finansieret ved tørvegravning i sommerperioden.

Efter seks års studier på Kunstakademiet flyttede Hundebøl tilbage til Vestjylland. Han var blevet træt af kunstnerlivet i Københavns minefelt. Det var under besættelsen, hvor manganen en 'fidusmaler' huserede, og han fik ikke afsat overvældende meget af sin kunst. Derfor arbejdede han nogle år i Esbjerg som jord- og betonarbejder. På den tid udtalte han, at han ikke ville gå på akkord med sit inderste jeg. Derfor ville han heller ikke male efter den forhåndenværende smag, og det er måske grunden til, at han ikke fik noget kæmpemæssigt gennembrud, men det kan jo komme post mortem. Hundebøl døde i 1997.

I begyndelsen af 1950'erne flyttede Hundebøl fra det vestjyske til Kolding, hvor han blev gift med

væversken Inge Rolskov, som drev væveriet Inges Vævestue. Inges Vævestue lå i Katrinegade 4. Her boede familien Hundebøl i en halv snes år. Huset og omgivelserne var, som vi straks skal se, motiv i flere malerier.

Men først lidt om gaden, som tidligere blandt andet førte forbi et haveanlæg, der lå, hvor Villagade i dag ligger. Anlægget Katrinelund, som i årevis dannede ramme om utallige fester såsom fejring af Grundloven, blev i 1854 købt af Koldings store byggematador Grau. Han opkaldte det efter hustruen (Mette) Katrine. Det var formentlig konsul Grau, som

fik opført Katrinegade 4 i lighed med 300 tilsvarende boliger i Kolding. Mange koldingensere kan huske de elendige huse i Konsul Graus Gade, hvoraf de fleste blev revet ned i 1960'erne. Katrinegade 4 var næppe af højere kvalitet, men det var dog ikke fugtigt, da terrænet var højere beliggende end det meste af Konsul Graus Gade. En anden mulig bygherre er møller Gøhlmann, der blandt andet opførte de fleste huse på østsiden af Langelinie.

Lad os begynde med et kig ind i væveriet. En anonym, ansigtsløs kvinde væver, men det er selvfølgelig Inge Hundebøl, der slår trenden. Hun sidder

øjensynlig på en trebenet stol. Sådan som man gjorde i århundreder før den industrielle revolution. Pigen til højre er ved at vinde et garnnøgle ved hjælp af garnvinden, hvor hun har placeret et fed.

Hundebøl arbejdede næsten i en tegneseriestil og viser hermed, at han sagtens kunne eksperimentere. Farvefladerne er afgrænsede. Til gengæld sprudler formerne især i den øverste og højre del af billedet. Så selv om der vel er tale om en skitse, anses der solide kunstneriske kvaliteter i billedet.

Det plakatlignende maleri er formentlig en variation af gadeskiltet, der hang ud over Katrinegades fortov. Her viser Hundebøl sig som en kunstner, der meget vel har hentet inspiration fra Franciska Clausen og Aage Sikker Hansen.

Hundebøl lod sig først og fremmest inspirere af de maleriske kvaliteter ved huset på hjørnet af Katrinegade/Langelinie.

På dette gadebillede lader Hundebøl den grønne farve dominere billedet. Ikke blot huset, men også træet i øverste venstre hjørne og den spiraltignende genstand i øverste højre hjørne er grønne. Det er selvfølgelig Sct. Nicolai Kirkes (nu ikke længere) irrede tårn, det skal forestille. Huset er set fra Katrinegades modsatte fortov, hvilket forårsager, at vi både får et indblik i Langelinie, hvor kafferisteriet anes i baggrunden og Katrinegade til højre i billedet.

Billedet er ikke dateret, men det er formentlig malet, mens Hundebøl boede i huset, som familien

fraflyttede i 1963. I 1950'erne og faktisk helt frem til 1980'erne, hvor Vestre Ringgade kom til, var Katrinegade meget trafikeret. Gik turen fra Horsens til Haderslev eller fra Viuf til Vonsild, valgte mange den vej. De færreste trafikanter havde nok det samme blik for farvespillet i vejbelægningen som Hundebøl.

Katrinegade 4 er for længst revet ned. Det samme er tilfældet med det røde hus på det andet hjørne af Katrinegade og Langelinie. Det ses her fra den lille gård bag muren ud mod Langelinie.

Hundebøl har lagt vægt på perspektivet. Han er mere optaget af linjer og former end af at skildre en eventuel baggårdsromantik. Billedet er i øvrigt et eksempel på, at en af Hundebøls lærere på akademiet, Aksel Jørgensen, har været en inspiration. Blomsten til højre er der bare og byder gæster velkommen, når de kigger ind gennem døråbningen. Måske er det købmandens bybud, der leverer varer til bagdøren? Tit kom han næppe, for der var ikke meget økonomisk overskud i hjemmet. Sådan var vilkårene for arbejderne i en halvstor købstad. Foden var placeret under eget bord. Men bordet var tarveligt ligesom omgivelserne.

Lars Hundebøl fortæller, at Inge Hundebøl under tiden tog sine egne produkter under armen sammen med nogle af mandens malerier og gik ud og falbød det hele. Det kunne Hundebøl godt blive noget muggen over, og han har da også på bagsiden af en række malerier noteret "Må ikke sælges". På den anden side skulle købmandsregningen jo betales, selv

om tålmodigheden ofte var stor. Også i Kolding tog Hundebøl undertiden lønarbejde. Han var i en årrække ansat i Korn- og Foderstof Kompagniet på havnen.

I forbindelse med ægteparret Hundebøls fælles udstilling på Hotel Kolding i november 1956 udtalte Inge Hundebøl, at da de flyttede ind i Katrinegade 4 "var det ikke stort mere end et cykelskur [...] det kniber forfærdeligt med at have atelier, vævestue og butik der paa én gang." At de udstillede sammen skyldtes, at de samarbejdede om væveriet, hvor Hans Peter oftest tegnede mønstrene.

Hundebøls nabo på Langelinie var Malling Schmidt Kafferisteri. Det var grundlagt i 1917 og berigede byen med en liflig duft af nyristet kaffe indtil lukningen i 1993. Da hed det Kolding Kafferisteri. Året efter blev det jævnet med jorden, og hele hjørnegrunden er i dag Nicolai kompleksets parkeringsplads. Risteriets skæbne kendte Hundebøl selvfølgelig ikke til, da han malede det.

Træet i forgrunden fortæller om efteråret, og Kafferisteriets mur rummer alle maleriets øvrige farver. Det bliver en kontrast til især de smukke huse på Langelinie. Hundebøl ville ikke lave et postkort, men male verden som den fremstod. Og på dette tidspunkt var man for længst holdt op med at gøre noget ud af industriens bygninger og slet ikke begyndt på nutidens fancy indretning af arbejdspladser. Man skulle ikke gå på arbejde for at more sig.

Mon maleren nogensinde besøgte risteriet? Det kan vi kun gisne om, men træværket i døre og luger afskærmer blikket ind til lagrene. Hejseværket til kaffesækkene anes lige akkurat.

I Katrinegades fortsættelse ind mod centrum, Torvegade, kunne man i 1960'erne se to gavltreklamer i indkørslen til den nu forsvundne Vestergade (nedrevet i 1970'erne). De bliver hos Hundebøl til ekspressionistiske malerier med kraftig konturstreg. På begge de oprindelige gavlmalerier sås en pige i blå. Til venstre anpriste hun Safirs komfur, mens man på huset til højre kunne læse teksten "*Det er så let med elektricitet*". Hundebøl udelader i sit maleri teksterne. Selvfølgelig! Han er jo ikke reklamemaler. Derimod lader han de blå farver gentage sig rytmisk ned gennem husrækken til venstre.

I baggrunden ses elektricitetsværket, der blev indviet i 1898 med navnet Den Elektriske Lysstation, og som med sin skønvirkestil var og er et smukt vartegn for industrialiseringen. Her er vi snarere i 1960'erne, for bilerne er begyndt at indtage billedet fra højre. Til venstre kommer Bredgade frem til Torvegade, som altså fortsatte lige ud i Katrinegade.

Koldingensere vil let kunne genkende gaden her: Konsul Graus Gade set fra Borbergade i øst. Vi ser kun husene i grove træk, men det er umiskendeligt den engang så berygtede gade. Al tale om slum forstummer imidlertid, når man betragter Hundebøls maleri, der må være malet noget senere. Af gode grunde, for de værste eksempler faldt i 1960'erne. Himlen er køligt blå, mens det varme sollys falder

ind fra syd gennem gadeåbningerne. I nederste hjørne til højre ser vi en butik (på dette tidspunkt var det Gunhild og Karl Andersens renseri), der sikkert i umindelige tider har ligget her på hjørnet af Konsul Graus Gade og Borgergade. Butikkens lyseblå skilt er en fin pendant til lastvognen midt i billedet. Parret på gaden forsvinder næsten mellem de monumentale huse. I forgrunden til venstre presser gårdhavens vækster sig på med blå, gule og grønne farver, for her på stenbroen har menneskene skaffet sig lidt erstatning for naturen. Koloritten er kølig i modsætning til de mange røde farver i boligerne.

Niveauet er betragteligt højere i forgrunden end i billedets forsvindingspunkt. Hundebøl har sikkert haft sit staffeli placeret i gårdhaven i Borgergade 1A. Bagest i billedet anes Ålykkeskolens grå skiffertag. Foran dem ser vi bebyggelsen på Vestre Ringgade, hvilket vidner om, at maleriet formentlig er fra 1980'erne. Hundebøl ser gaden uden lyder og dyder. Han registrerer uden at kommentere.

Hundebøl bevægede sig også uden for de vante omgivelser. Teglværket i Seest var for eksempel et oplagt motiv for ham. Det lå på Lerbjergvej og havde ligget der allerede i 1775. Det blev i 1950'erne til den største arbejdsplads i sognet med omkring 100 ansatte. Dem ser vi intet til på billedet, for det er vegetationen, vejrliget, bygningerne og landskabet, der interesserede Hundebøl.

I århundreder er der blevet gravet ler her, hvilket skrænten vidner om. Efterhånden er der kommet

lidt småvækster til i det arrede landskab. De grove penselstrøg fremhæver forfaldet, for ingen kommer ustraffet fra indgreb i naturen. Måske er frøperspektivet anvendt for at skildre menneskets afmægtighed? Selve teglværket har også sine knopskydninger: Når der har været brug for det og råd til det, er der blevet opført nye lagerbygninger. Skorstenen forurener ikke denne dag, måske er teglværket allerede lukket, for det blev det i 1960, og et stykke blå himmel kan

derfor titte frem. Hele paletten har været i anvendelse, så vi ud over grundfarverne rød, gul og blå ser komplementærfarverne lilla, orange og grøn. I forbindelse med udstillingen på Hotel Kolding i 1956 fortalte Hundebøl i *Jydske Tidende*, at han begyndte som romantisk landskabsmaler, men nu arbejder han med moderne maleri: *”jeg prøver mig frem, forenkler farver og motiver”*. Han tør dog ikke helt kaste los, for det er i naturen, at han altid har

hentet sin inspiration. Disse ord passer jo meget godt på billedet af teglværket i Seest.

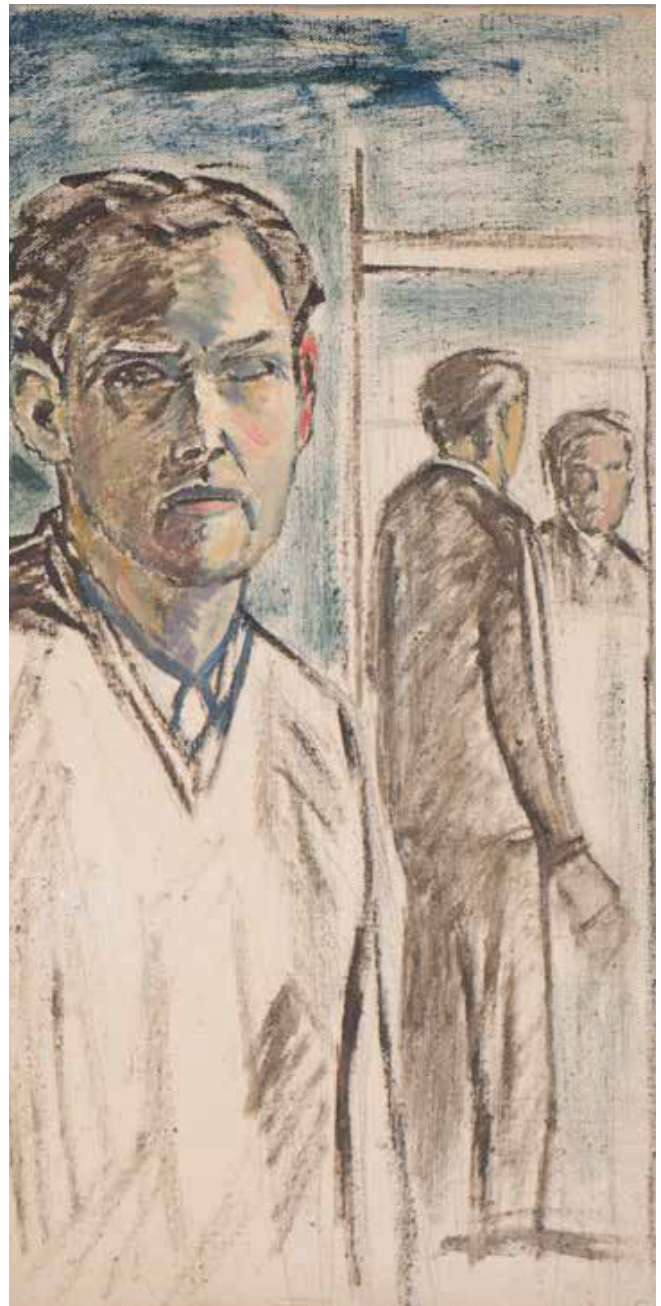
Farvevalget i billedet af smeden er helt anderledes afdæmpet. I hvert fald ved første blik. Hundebøl maler muligvis her et selvportræt, mener hans søn. Det til trods for, at Hundebøl aldrig har lavet smedearbejde. Det er imidlertid kasketten og ansigtstrækkene, der kunne pege i den retning. Den massive

ambolt bliver nærmest transparent. Smeden kan også med lethed svinge hammeren. Det blå arbejdstøj bliver oplyst af essens gloende kul. Ypperligt er det. Nærmest en hyldest til den anonyme håndværker, der arbejder uden høreværn og varmebeskyttelse.

Hundebøl var vist ikke altid nogen humørbombe. Måske foretrak han maleriet frem for selskabelighed? Måske blev han nøget af at være nødt til at være arbejdsmand, når hans hu nu stod til malerpenslen og staffeliet? Denne enkle tegning vidner om mandens sparsomhed med effekter. Lidt kindrødt og så videre viser, at der ligger maleren noget på sinde. Den underfundige sorgmunterhed understreges af spejlarrangementet, der minder om den belgiske kunstner Magritte, der lader en figur se sig selv bagfra i spejlet (*La reproduction interdite = Må ikke reproduceres*, 1937). I spejlet bag Hundebøls selvportræt ser vi ham i det, der kunne forekomme at være en samtale med en herre. En næsten underfundig og finurlig kommentar til beskueren. Det vidner om et overskud, og som folk, der har kendt Hundebøl, siger: *"Han var en lun fætter"*.

I forbindelse med hans 70 års fødselsdag bragte *Jydske Tidende* en artikel om Hundebøl, som betegnes *"som den alsidige begavelse, der har brugt talentet flittigt i mange genrer, og hvis arbejder pryder i mangt et jysk hjem."* Han fik altså afsat sine værker. Desuden var han faktisk med på en del udstillinger blandt andet i Galleri Givskud i 1983. I en avisartikel kunne man i den anledning læse, at hans billeder

betegnes i kvalitet som langt over middel. *“Hundebøl er en kultiveret maler, hvis sikre kolorit er iøjnefaldende. [...] Hans Hundebøl er af den gamle skole, solidt funderet i både faglig og saglig henseende. Men ikke forstokket og “færdig”. [...] Det akademiske kan han ikke løbe fra, hverken i tegning, farve og komposition. [...] Men malerierne er også forlenet af den følsomhed og det varme sindelag, hvormed Hundebøl omfatter og ser sit motiv. Det sete er sanset og levendegjort på betagende måde.”*

De ord står efter min mening til troende. Lars Hundebøl kan især huske, at Hundebøl fortalte, hvor stor indflydelse især maleren og akademilæreren Sigurd Wandel havde haft på ham. Det må først og fremmest have været på det tekniske område, for motivmæssigt har de to malere ikke så meget til fælles. Det skulle da lige være med hensyn til blomsterbillederne, som ikke er omtalt her.

Så sent som i 1988 udstillede Hundebøl i Galleri Lykkegård i Nr. Nebel. I den forbindelse udarbejdede han en lille folder om sit kunstneriske virke. Den har været en vigtig indgang til nærværende artikel. I 2015 var Hundebøl atter aktuel. Årsagen var, at Poul Dylmer, der var landpostbud i Bramming, ved sin død testamenterede et maleri til Kultur- og Fritidscentret i Darum. Byen, hvor Hundebøl var født. Billedet, som Hundebøl havde malet i 1947, forestillede den nærliggende Sneum kirke med åen i forgrunden. På sin vis var ringen hermed sluttet – og Hundebøl ‘vendt hjem’.

Hans Peter Hundebøl malede i sine malerier af Kol-

ding ikke decideret industrialiseringen, men vi ser snarere dens indvirkning på byrummet og naturen. Han kunne sin metier og giver i de her udvalgte billeder sin opfattelse af byen. Den fortjener at blive kendt. Igen.

Referencer

Kirsten Malling. *Kræsten Iversen, en maler og hans udsmykningskunst*. Multivers 2005.
Troels Andersen. *Aksel Jørgensen – liv og kunst*. Borgen 2002.

Kilder

Jydske Tidende 2. december 1956 og 16. januar 1986.
Kolding Folkeblad 30. november 1956, 16. december 1986 og 24. maj 1988.
Kolding Vejviser 1887.
KoldingWiki.
Ugeavisen Bramming 23. juni 2015.
Unavngiven avisartikel juni 1983.
Vestkysten 12. december 1950.

Fotos

Eva Kristensen.

FDB. 1964.

